

El nostre Verb intangible

DISCURS PRESIDENCIAL EN LA «FESTA DE LA POESÍA»
DE GIRONA, EL DIA 19 DE JUNY DE 1919

SENYORES Y SENYORS:

No sé dirvos lo gran qu'es la meva emoció al dirigirvos la paraula en aquests moments revestits d'una solemnitat a la qual contribuïen tantes y tan inefables circumstàncies: brindarme escenari acollidor y propici aquesta immortal ciutat de Girona, la de les dolces consuetuts y la dels recorts tràgichs, y hont tot són ritmes d'interna resonancia per als nostres cors de catalans; tenir per auditori un tan respectable aplech ciutadà, plè de fervor per l'acte que's prepara; la rahó del acte mateix, que ab acert sos iniciadors han volgut batejar ab la denominació escayenta de «Festa de la Poesía»; y l'ocasió d'aquesta diada de Corpus, plena de llum y embaumada d'aromes sota un cel clar, impregnat de divinals efluvís; ja comprendreu, respectables amichs, fins a quin punt m'ha de doldre la curtedat dels meus medis d'expressió al voler traduhir alhora tot lo que sento.

Y es que, senyors, el sol nom de Poesía enclou ja y sugereix tantes coses, y tan delicats aspectes de les coses, y tants estats de relació indefinibles de les coses ab nosaltres, que jo crech impossible establir una delimitació justa y cabal de lo que constitueix el fenomen poètic enfront del qual ens sentim com subjugats y incapaços de tota facultat d'anàlisi. Serà per aquesta causa que'ns hem de contentar, sempre que volèm definir la Poesía, ab l'enumeració d'un cert nombre dels seus atributs, ab la determinació d'algunes de les circumstàncies que la caracterisen, ò ab la certificació de les emocions que desperta en la nostra ànima. No sabèm explicarnos, homes com som, quina lley de cosa es la Poesía y perquè'ns hem de sentir tant dels seus efectes; talment com, en un ordre encara més elevat, som incapaços de comprendre la total essència de Deu. Emperò no'ns està pas vedat fernes un concepte relatiu d'aquestes grans coses, concordes ab la capacitat restringida de la nostra comprensió. Y axí, si de la Poesía n'ignorèm propiament què es, hem pogut dir d'ella que's compon, en quant a manifestació narrativa, de dos elements essencials, a saber: la fè sincera del home d'imaginació que creu allò que'ns conta; y la fè sincera dels homes de sentiment que creuen lo que senten contar.

Y heusaquí, si bé's considera, que no pot haverhi Poesía allà hont manca la Fè; y com que la Fè sols té estada possible allà hont exerceix senyoriu la Veritat, es per axò que únicament ens poden arribar al cor aquelles coses que'ns són dites en un Verb sincer y lliure d'artifici. Y es per igual rahó

que'l nostre cor, contrariament, roman tancat al fals encís d'una Llengua que no'ns parli de rès viu, essent ella matexa no més que'l fruyt neulit d'una disciplina tan estèril com refinada. Perque no hi hà ni hi pot haver cap mecanisme capaç d'imitar els infinits moviments de la nostra ànima; ni may ab una llengüeta, hàbilment oculta entre les molles pectorals d'un maniquí, s'ha pogut donar vida a la immaterialitat de la Paraula humana; d'aquesta Paraula qu'es substancia de nosaltres matexos y que no està en les nostres facultats alterar, sense fer una baxa trahició al nostre esperit.

Deu va donarnos als homes la paraula, posant-nos molt per damunt de totes les seves altres criatures y establint ab axò la relació en que's troba la nostra ànima racional tan per damunt de l'ànima irracional dels bruts. Emperò Deu no dotà a tota l'Humanitat d'un Verb únich, sinó que repartí entre'ls homes diversitat de Llenguatges; ò—si aquesta imatge no plau al racionalisme fret d'alguns—la Paraula de Deu prengué en boca dels homes cayents diversos, formant l'immensa varietat de les Parles naturals. Als fills d'aquesta terra'ns fou donada la Parla Catalana que tant estimèm: tinguèu per cert, germans, qu'es aquesta l'única veritable llengua nostra y que cap llengua del món, si no es aquesta, no podrà may passar tan dretament del nostre cor als nostres llavis, ni extendres llavis enllà en ondulacions tan propies per a moure'ls cors dels nostres germans d'Humanitat, per més exòtiques que sien les corresponents parles llurs y per molta que sia la distancia que'ns separi d'ells. Puix no heu de dubtar d'una cosa que us diré: que la Paraula viva, quan va dretament orientada al cor dels homes, no resta may incompresa per aquests ni del tot inaprofitada. Perque quan la paraula neix ab ales, vola; y quan la paraula es forta d'emoció y bronzenta d'idealitat, si no li basta'l seu propi volar volen per ella totes les demés llengües del món, convertintse, la que fou veu primera, pronunciada tal volta en la més humil y arreconada de les parles humanes, en exam de veus que's prodiguen en totes direccions y's propaguen y reproduïen indefinidament en el temps y en l'espai.

La nostra Llengua Catalana ha tingut moments d'aquests: ara fa poch se'ns recordava'l cas de Fra Vicent Ferrer, predicant a gents de la més diversa extrangeria en la seva propia parla, sense intervenció de truximans y explanadors. Fou un miracle! m'objectarèu. Sí: emperò aytal miracle no's produí en les orelles dels oyents, sinó en la boca del Sant, perque la seva paraula li surgia dels llavis ab aquella virtut de la paraula viva, y que no solament es viva sinó immortal.

¿Y perquè no ha de tenir en lo successiu el nostre Verb, com l'ha tinguda en altres ocasions, la virtut preciosíssima de ferse sentir arrèu del món y per gent de tota mena de parlars? ¿Quínes normes de rebuscat artifici creyèu, per ventura, que va em-

prar En Ramon Lull, ara fa sis centúries, per a conseguir que'ls seus llibres fossin universalment coneguts y estimats? Li bastà'l seu Verb catalanesh matern, aleshores qu'era costum confiar a la llengua llatina tots els fruyts de la sabiesa.

Y si volèu que us senyali un cas invers, palesant la completa esterilitat de les parles inventades per la superbiosa suficiencia dels homes, no faré sinó retreureus el nom d'aquell frare italià del quatrecent, anomenat Francesch Columna. Aquest home fou lo que avuy en diriem un filòlech. Imbuït de grech y de llatí y de tota mena de disciplines humanístiques, li semblà que les seves desballestades imaginacions requerien una forma verbal sublimada, per a ésser transferides dignament al paper; y per axò demanà a les llengües sabies qu'ell posseïa fins al excés els elements de que a son juhi freturava'l seu toscà nadiu. Y axí fou escrit aquell monstros contuberni ideològich y lingüístich al qual posà per nom *Hypnerotomachia* y que ha valgut al seu autor una general anomenada d'escriptor extravagant, quan no de veritable foll literari. Axi's venja de nosaltres la nostra eterna mare Natura sempre que intentem suplantarla, desconcent els seus drets imprescriptibles.

Y no es que jo vulgui dir, senyors, ab tot axò, que les Llengües naturals dels homes no sien susceptibles de perfecció y de puliment. Perfectible es en totes les seves atribucions l'ésser humanal, constituint aquesta una de les gracies més valioses que deu a son Creador. Cert: nosaltres estem obligats constantment a treure de les coses que'ns volten el nostre màxim profit, y hem de cercar el major bé possible del ús de les nostres facultats. Emperò no hem de caure en la niciesia de voler defugir les lleys eternes que regulen el nostre doble organisme espiritual y físich. En un mot: devem axecar els ulls enlayre, tan amunt com se pugui, sense despendre'ls nostres peus d'aquest fanch que'ns sustenta y sense'l qual la nostra matexa vida es impossible.

Aquestes veritats ho continuen essent per lo que toca a l'obra literaria. Alguns, en els nostres dies, han pogut arribarse a creure que'ls seria factible axò de posar al món fruyts de Poesía concebuts sense passió y revestits d'un estil exangüe. Flaubert ha dit que «la forma es la propia carn del Pensament, tal com aquest es l'ànima de la vida». Y'l nostre patriarca En Marian Aguiló y Fuster, que ja en el seu temps hagué de pugnar contra les intemperancies de certs gramàtics, no sortia per res d'aquesta veritat axiomàtica: «La Llengua es la nostra Mare; y contra la Mare no hi ha cap fill que pugui tenir rahó may.»

Jo prenc peu d'aquestes paraules per a dirvos, — joh poetes que m'escoltèu, y vosaltres tots els que us sentiú dignes fills d'aquesta excelsa Mare nostra la Llengua Catalana! — que us cal fervos també un dogma de que contra la Llengua no s'hi

ha d'anar ni ara ni may, y qu'es un mal fill, ignorant ò superb, tot aquell que s'atreveixi a denigrarla fentli retret de les injúries que temps adversos li han causades y pretengui, ab excusa d'axò, imposarli una certa llei d'ornaments y perfeccions tan contraris al seu geni y a sa venerable magestat, que si no'ns oposessim tots a voler veurela tan indignament disfregada, hauriem de contemplarla més endavant posada en ridícol, vituperada y escarnida. La nostra Llengua ha d'aparèixer sempre tal com es y tal com ella matexa vol ésser. L'obra de perfeccionament de la nostra Llengua ha de seguir un procés natural y no ha d'aparèixer vinculada a un sol nom, encara que pogués ésser aquest el del més sabi dels homes. Passariem, si de cas, perque se la designés, per imatge, ab el nom d'algun gran poeta nostre; y al dir, per exemple, la llengua d'En Lull, la llengua d'Ausias March, la llengua d'En Verdader, sabriem tots que's tracta sempre d'una matexa y única Llengua, vestida de tan amplissims y vaporosos plechs, que may l'Esperit de la terra no haurà de sentirshi encongit, ni's podrà veure'l nostre Pensament deturat en la magestat suprema del seu vol. Senyors: declarèm, d'una vegada per sempre, intangible la nostra Llengua!

Y vosaltres, poetes y escriptors, nobles Artisans de la Paraula, erigiuvos en paladins de la seva puresa y de la seva artística llibertat, posat que sols a vosaltres us tenim per dignes d'aquesta gloriosa tasca. Sols vosaltres podèu comprendre totes les belleses de la nostra Llengua y respectarles; sols a vosaltres vos es permesa la gracia de capir tot el secret de les seves perfeccions. Y ella solament a vosaltres s'entregarà, joyosa d'infondre vida eternal a les flors de la vostra inspiració creadora. Ella serà sanch del vostre Esperit. Y vosaltres viurèu en el recort dels homes tant com duri'l tornavèu dels seus accents, extesos com polsina d'or al pas alat de la Poesía.

Y ara, celebrèrne la «Festa», senyors.

Les estampes valencianes de «La Vida de Santa Caterina» (1511)

En les planes subsegüents donem la reproducció de la serie completa d'il·lustracions en fusta que decoren «LA VIDA DE SANCTA CATERINA», impresa per En Joan Jofre, a Valencia, l'any 1511. Les 34 estampes de que's tracta, ab la portada y'l colofó, además, del volum, foren ja reproduhides per En Sancho Rayon allà pels anys de 1870; emperò'l procediment foto-litogràfic utilisat dexà bastant per a desitjar; de lo qual hem cregut deduhir nosaltres la necessitat d'una reproducció més neta y fidel que aquella. Ara les famoses estampes valencianes de Santa Caterina podran

La vida de la seraphica sc̃a catherina

de Sena ara nouamēt per vn deuot affectat religios della complidament arromançada: e de moltes istories istoriada. E nore smēys per vn reuerēt mestre en sacra theologia molt be/ e diligentment corregida / y examinada.

Portada de «LA VIDA DE SANCTA CATHERINA DE SENAE»
(Valencia, 1511)

460 [4]

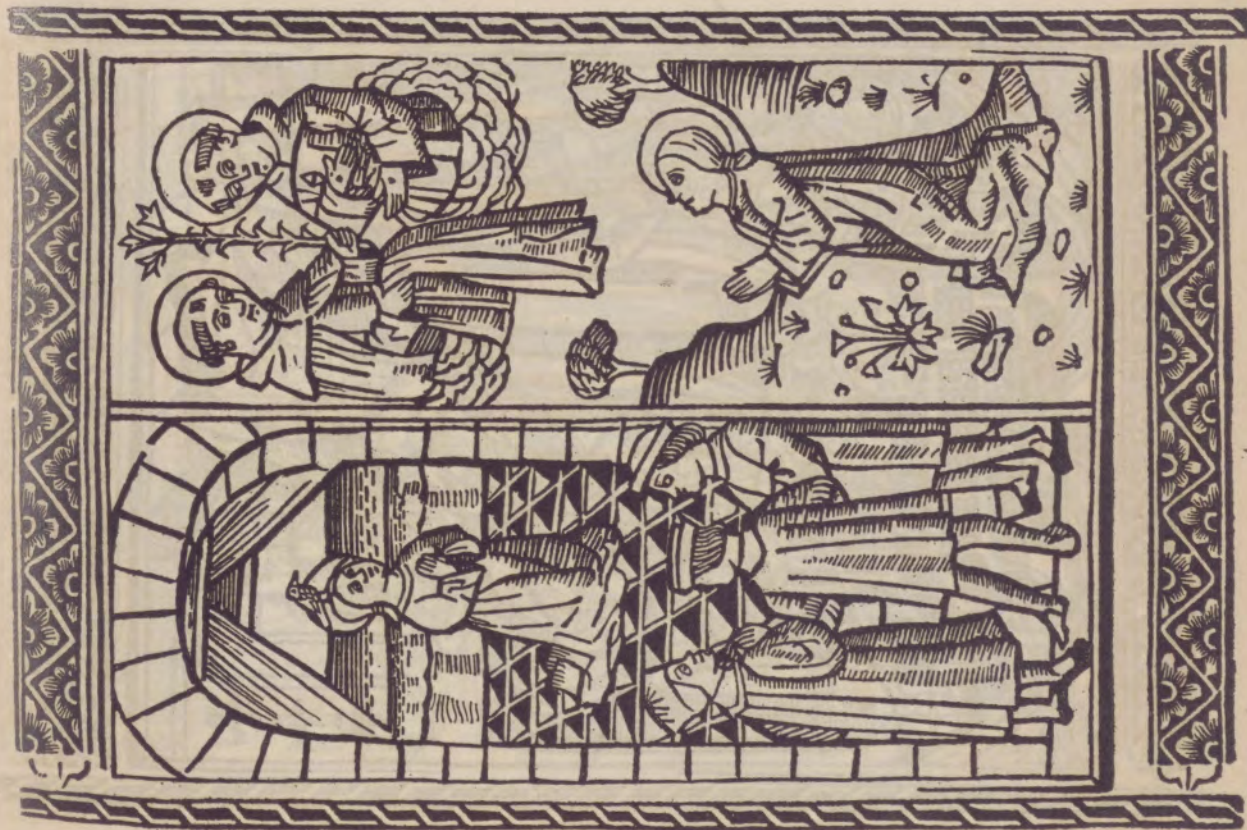

460 [5]

460 [8]

460 [9]

460 [12]

460 [13]

«LA VIDA DE SANTA CATHERINA DE SENA» (Valencia, 1511)

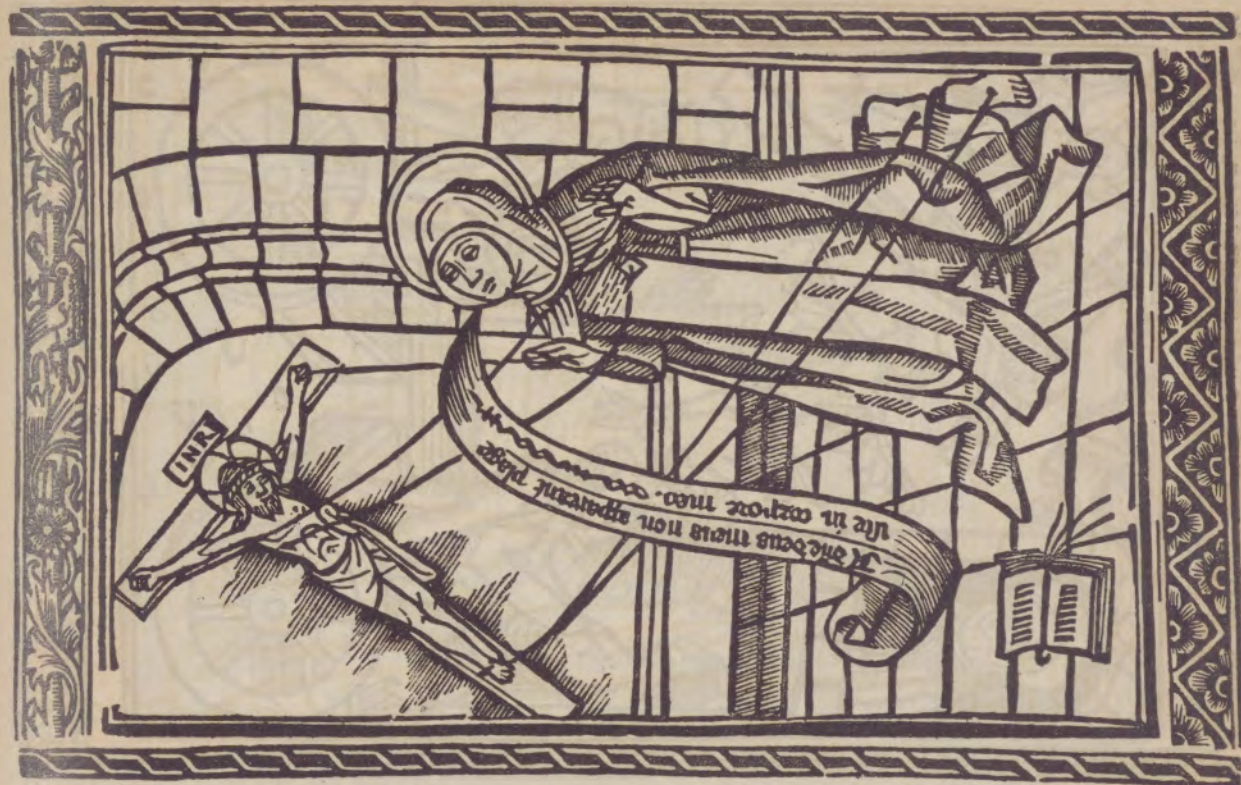
460 [16]

460 [17]

460 [24]

460 [25]

460 [28]

460 [29]

¶ Quid debet timere vicari⁹ p̄p̄etua si tot⁹ mūnus sit p̄tra cum

part

Alhonor / labor / e gloria d' nostre senyor du ihu xpt: e d' la inteme-
rada / e sacratissima vge iosteps maria mare sua / e senyora no-
stra: e p' augmēt d' deuocio d' la seraphica / e benaueturada scā cathe-
rina d' sena son acabada destāpar ab p'uillegi la present hystoria d' la
en la noble / e insigne ciutat de Valencia p' Johan iofre de briāso
dimecres a xvij d' setembre d' Any d' la natuiritat. **AD. D. xi.**

Darrera plana de «LA VIDA DE SANCTA CATHERINA DE SENÀ»
(Valencia, 1511)

ésser degudament apreciades com a treball de gravat en fusta primitiu.

home modest, me guardaré bé prou de ferne una escola nova.

Les Confidències d'En Joan Bonhome

(Continúa de la columna 456)

CAPÍTOL V

LA GORRA DE COP Y LA GORRA DE MARINER

PARLANT del meu carrer, m'havia distret del objecte principal d'aquestes Confidències, que es l'anar glosant els fets més culminants de la meua vida. Crech molt interessant explicar ara com vaig fer la meua entrada en el món, y com, per al cas, la meua bona mare's decidí a comprar-me una gorra de mariner per a substituir la gorra de cop que fins aleshores m'havia protegit en les caygudes. Fou axò quan ja tenia tres anys, edat en que'ls meus pares consideraren que ja era hora de ferme anar a estudi. La mare se m'endugué un dia a veure'l senyor mestre; y aviat aquest y ella's posaren d'acort respecte la meua assistència a l'escola des del endemà mateix. Quan ja'ns disposavem a pendre comiat, el mestre digué a la meua mare: «Axí, ja estem entesos. Emperò, li haurà de treure la gorra de cop! — ¡Sí senyor, sí!» digué la mare. Y heus aquí referit puntualment un dels fets més transcendents de la meua existència.

Ara jo podria desenrotllar aquí una teoria que tinch ja fa temps imaginada sobre la influencia dels capells en el destí dels homes. Mes no faré sinó apuntarla lleugerament, per a que no se'm prengui per un pedant d'aquests que tot ho reduhexen a filosofia, y que no fan sinó procurar materials als autors dels *Flos stultorum* de demà. Jo tinch la convicció de que'ls capells determinen la manera de caminar dels homes y de que aquests són moguts en la vida pels llurs capells. Algú trobarà qu'axò participa del peripatetisme aristotèlich. Potser sí; emperò crech també que jo y Plató devem anar d'acort. Ara, ab qui no puch conformarme es ab els fatalistes, que suposen que ja tot està previamente determinat y que res no pot modificar les coses preestablertes, les quals han d'esdevenir, segons ells, necessàriament. Jo crech, d'acort ab els meus principis, que'l barret fa l'home; que, segons la cura que s'hagi tingut d'agençarli'l cap, l'home tirarà per aquí o tirarà per allà. Y un cap ben moblat, lluhint un capell d'una tonalitat moral ben escayenta, acostuma a donar molt bons resultats al qui'l posseheix. Es qüestió, donchs, en la vida, d'ensopegar un bon barreter, y mantenir el capell en les millors condicions possibles, defensantlo dels xàfecs y dels cops de vent massa sobtats. Y a tot axò queda quasi reduhida la meua teoria; de la qual jo, com a

CAPÍTOL VI

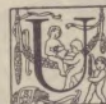
EL MESTRE

A tinch dit en el capítol anterior que vaig començar a anar a estudi als tres anys. Vull parlar un moment del meu mestre. Y aquí sí que hauré d'anar ab gran compte en no aparèixer immodest. Imaginèuvos, en efecte, quina fóra a hores d'ara la meua perplexitat si'l meu mestre arriba a dirse Zeller, o Boutroux, o Bergson, o tan sols fos Romain Rolland! Quina pretensió no'm semblaria ara l'haverme de declarar dexeble d'un tan gran mestre! Afortunadament, el meu no's deya sinó Senyor Quim. Del seu cognom no me'n recordo. Emperò, si me'n recordés, tampoch el diria; perque si per ventura, y sense jo saberho, resultava ésser un nom de grans prestigis en les esferes pedagògiques, una mena de Fichte català, ja podèu compendre l'acte d'immodestia que jo cometría trayent aquell nom a rel·luir. Y axí no dich res més sobre aquest punt; encara que'm reservo tornar a parlar del Senyor Quim quan me convingui ferho.

CAPÍTOL VII

LA DOBLETA O LA FILOSOFIA REPRODUCTIVA

UN dia'ls noys del meu carrer organisaren una festa de barri. Y passaren per totes les cases demanant: «¿Hi ha res per a la sortija?» Quan vingueren a casa's toparen ab mi. El meu pare, el dia aquell, havia dut la seva mesada, dient a la mare: «Mira, noya: dexo axò damunt de la calaxera; ja ho endregaràs.» Jo, que havia vist aquells diners, entre'ls quals hi havia una dobleta d'or (aleshores encara'n corrien), me vaig creure autorisat a contribuir al acapte de la sortija ab la susdita dobleta, que vaig córrer a cercar, depositantla galanament en la safata dels meus amiguets. Mes la meua mare se'n havia adonat y, sense passarli pel cap tan solament la idea de rependre pel meu acte tan ignocentment dadivós, digué: «No, aquesta peça nol teniu aquesta altra!» Y recollint la dobleta, la substituí per una moneda de dos quartos.

Es la meua mare matexa la qui, anys després, referia aquesta anècdota de la meua vida, sense treuren altra deducció, la bona dòna, sinó es la de que la meua tendra edat en aquella ocasió'm feya incapaç de discernir en qüestions monetaries. Emperò jo, pel meu compte, he pogut meditar llargament sobre aquella feta, que tinch per molt significativa. Y heus aquí'l per què: Jo no he estat may home de grans medis materials. Cert que no m'ha mancat, afortunadament, lo necessari per a viure, ni fins allò que la previsió dels nostres avant-

passats anomenava «una poma per a la set». Emperò desconeix l'opulència, que considero una cosa inaccessible per a les persones del meu braç. Mes, en canvi, he tinguda ocasió, anant pel món, de conèixer gent més aprofitada que no pas jo en aquest sentit. He conegut, per exemple, un filòsof de l'escola bergsoniana (sense que'l tal hagi mai anat a la dita escola, emperò) qu'arribà a fer veritables prodigis dintre la filosofia reproductiva. D'aquest vos ben asseguro que mai no havia donat res per a cap sortija; emperò ell trobava sempre la manera de poder passar el platet en totes les sortiges del meu barri; y m'han assegurat que, anyalment, no li tocaven pas menys de vint y quatre mil pessetes d'aquesta alta missió y de moltes altres altes missions que a tothora trobava manera d'atribuir-se. Ara jo he de declarar una cosa, per que no voldria ésser injust ab l'inventor de la filosofia reproductiva y ab els seus seguidors, que són bastants: crech qu'en el món no hi hauria sortiges si no hi hagués qui, de primer, recollís els quartets; y de sortiges convé que n'hi hagin, per la glòria del barri. Lo que no està bé, emperò, es que'ls organitzadors de la festa facin lo que moltes vegades fan: celebrar la sortija en el cel-obert de la casa llur, sense dexarhi entrar la demés gent del carrer y acabant per repartir-se entre ells les cireres y demés fruytes del cubell, gracies a la condescendencia del Remenador. Jo, que sempre he estat un home humil, he sigut constantment dels vehins que posen en el platet de la sortija, per amor al barri, y encara que la sortija no hagi de fer-se per a ells. Y aquesta manera de fer meua, veig que ja'm ve de lluny: d'aleshores de la dobleta.

CAPÍTOL VIII

EL BRIVALL ATORMENTADOR

EL meu avi m'acompanyava matí y tarda a estudi. El vellet era un home molt sentenciós, y pel camí sempre m'explicava coses. Un dia passavem per la devallada de Viladecols, quan vegerem un minyó de quasi la mateixa edat meua, que s'entretenia estirant la cua d'un gat. La bestia miolava y'l xicot aleshores dexava anar la cua; mes tot seguit tornava a estirarla, complaent-se en fer miolar al pobre gat, qu'era un animal pacífich, el qual, ademés, no sabia trobar el pas de la porta de sa casa. Jo vaig dir al meu avi: «Miri, avi, aquest noy, com estira la cua d'aquest gat!» Y l'avi'm digué: «No'n facis cas; aquest noy no deu tenir ningú que li estiri les orelles per a ferli entendre que a les bestioles no se les ha de maltractar.» Havíem seguit el nostre camí, sense preocuparnos més del gat y del seu atormentador, quan, de sobte, sentírem venir corrent darrera nostre aquell brivall, el qual, sense aturarse, va donarme un cop de colze al passar. El meu avi, després d'haver-se fet càrrech de que'l cop ape-

nes m'havia causat dany, va dir reposadament: «Aquest noy fa com molts, que troben gust en estirar la cua dels gats y en canvi no poden suportar que ningú'ls estiri a ells les orelles.»

Oh, seny verídich y transcendental de les paraules del meu avi! Prou m'ha vagat, prou, de comprobarne la certesa y la significació! Hi havia, prop de casa meua, un crítich d'art sumament repelós, que no dexava de fer sentir els cops de la seva iracundia a tot pintor, jove o vell, que passés pel davant de la seva botigueta de crítich. Ell sortia a la porta, y «alça, noy, pégalí a aquest! més fort a aquell altre! més fort encara al de més enllà!» Emperò es el cas que també ell pintava; y un dia trobà qui també s'atreia a criticarlo a ell. Y l'home aleshores s'enfadà... emperò, de quina manera! Y digué del altre qu'era un ase, un bolchevick (paraula de moda per aquell temps) y altres coses més que no'm recorden. Decididament: costa molt poch posarse a estirar cues; més cal ésser un mateix molt escuat, per a no témer les estirades dels altres. Y, en tot cas, convé saber pèndresho ab resignació, posat que en el món tots som, alternativament, més o menys estiradors y estirats.

CAPÍTOL IX

LA LLIÇÓ DE DIBUIX

QUINA bona persona, l'Anton taverner! Y com m'estimaval Jo solia baxar de casa meua, en havent tornat d'estudi, y, travessant no més el carrer, ja'm trobava en la taverna del Anton. Aquest era casat, emperò no tenia fills; y, a manca de fills propis a qui estimar, degué posar en mi aquella estimació qu'he dit. Y s'entretenia, l'homenaç alt com un Sant Pau, jugant ab mi; y'm proposava endevinalles, que jo may encertava y qu'ell se plavia en resòldrem, totseguit que jo'm donava, causant sempre la meua admiració. Un dia, asseguts abdós en sengles cadires baixes a la porta de la taverna, l'Anton se divertia fentme escriure'l meu nom, ab un guix, sobre la paret ventruda d'un bocoy. Després de la caligrafia vingué'l dibuix; y'm va ensenyar l'Anton de dibuixar un gall: primerament una mitja circumferencia ab l'obertura cap amunt; sota d'aquella, altra secció de circumferencia cloentse per les puntes ab la primera, com una mitja lluna; al un extrem, el cap, ab la cresta, el bech y l'ull; al extrem oposat, un plomall, qu'era la cua; a sota, les dues potes: vetací'l gall.

Jo vaig aprendre, en una sola lliçó, de dibuixar el gall tan bé com el meu improvisat mestre de dibuix; y, en una lliçó successiva, aprenguí de dibuixar una barca de vela; y un altre dia un castell ab espitlleres y marlets; y encara altres coses

més, ab gran aplaudiment del Anton y admiració d'algunes comares desenfeynades que, tot demanant un petricó del axut, prenién interès en les nostres lliçons d'Art. Fins que l'Anton degué trobar alguna altra manera d'entretenir-nos.

Després de molts anys, he tingut ocasió de deplorar que l'Anton no hagués perseverat en ensenyarme de dibuix: qui sab el gran artista que de mi n'hauria exíit! Perque avuy estich segur de que, si les coses que jo dibuxava aleshores ab guix damunt d'una bota, sota la direcció del Anton taverner, haguessin pervingut a conexença del meu amich el director de la *Revista d'Art Modern* que veu la llum en la nostra afortunada ciutat, l'admiració d'aquest no hauria pogut contenir-se: «Ja sab què es axò que vostè ha pintat? (me diria). Vostè ha produhit aquí una gran obra; vostè es un artista extraordinari; vostè ha de fer una exposició...!» Y es clar que jo hauria exposat; perque ¿quí es capaç de defensarse contra l'entusiasme verament il·luminat del susdit director, per tota mena d'art modern? Y francament, jo crech (modestia apart) qu'hauria obtingut un gran èxit, per que moltes de les pintures qu'he vist exposades aquests darrers anys en les Galeries Robinson o en la Sala Deulofaçabò, no estaven pas tan bé com les meves. Y vaja, humil y tot com soch, també m'hauríen pogut encarregar a mi la decoració al fresch d'algun d'aquells panys de paret del Palau de la Generalitat; què diantre!

CAPÍTOL X

ELS PANTALONS D'HOMME

El dia que'm van posar els primers pantalons d'home constituït per a mi una data memorable. Fou axò un any per la diada de Corpus. Jo havia d'estrenar el meu vestidet nou, comprat a cà'n Pantaleoni, al carrer d'En Gignàs, per anar a veure la professó des de la casa d'uns coneguts que teniem a la Rambla. Mes, des del punt que'm vegí ab pantalons d'home, no sé quin fenomen degué produhir-se en mi, que vaig sentir-me com a transfigurat. Y la casa d'aquells amichs fou testimoni de les primeres manifestacions d'una estranya activitat meva que, per força, devia ésser causada per aquells pantalons diabòlics; era una cosa irresistible. Tant, que'l meu pare tot era dir-me: «Joanet, estigues quiet!» Sí, sí! ves què podia ferhi jo, contra la influencia dels meus pantalons! Al tornar a casa, ja a entrada de fosch, encara'm durava aquella fatlera de fer coses extraordinaries: vaig trencar, mentres sopavem, un plat de pisa, y vaig vessar el vi per les estovalles. Al últim, el meu pare, cansat de tant renyarme inútilment, va desbotonarme les meves calces flamants, per a ferme sentir l'eficacia de la seva

mà, en tal forma, que la vergonya del càstich me feu sortir els colors. Y no pas precisament a la cara.

Aquest episodi de la meva vida se m'ha representat a la memoria cada vegada que, després, m'he trobat en presencia de criatures entremaliades Emperò dech confessar que, en totes les ocasions, he sentit una gran debilitat per la joventut. M'ha semblat sempre qu'estava d'allò més bé aquesta pruitja dels joves per ficarse en tot, per regirarho tot, per voler saber de tot; perque al meu entendre són aquests els veritables símptomes de vitalitat, sense'ls quals jo no sabia compendre axò que se'n diu primavera de la vida. Y ningú no pot figurarse lo que jo fruhexo ab aquestes publicacions joventvoles que, en el primer número (que molt sovint es primer y últim) se proposen trasbalsar l'Univers y lo qu'encara quedi més enllà. «*Nosaltres no anèm contra allò que té vida y va revestit d'una força corporal o psíquica: anèm contra allò que la simula; els mediocres, aquells qui en la ciutat esmerçaren totes les lleys de la llur energia per assolir un propòsit nul, ens miraran sempre com una cosa exòtica y estranya als seus ulls; y discutiràn l'eficacia de la nova orientació noucentista; y com que no la entenen, alçaràn la seva impotencia contra'ls qui's són centrats en els temps actuals*» Axi diuen els de Manresa. Ara veurèu els terrassenchs: «*El moment nostre es d'afirmació; es un moment constituyent; y creyèm que realment serèm nosaltres, la gent de la generació nova, qui senyalarèm en bella tasca de col·laboració un camí d'afirmacions definitives y qui sembrèm ja la llevor d'una futura fruytada esplendorosa.*» Y de Barcelona estant els responen, en anglès y tot, les veus amigues: «*Estèm en l'atri qui mena a les regions lluminoses del avenir; y aquest atri es obert a tots els qui sentim desig de renovació, de plasmació, de revolució. L'idealisme serè de Plató serà aliat al intent de realització de Tolstoy; el realisme, el positivisme de Proudhon y de Comte, aliat al espiritualisme de Crist.*»

Jo conservo estotjats, ab goig indefinible, aquests periòdichs de joventut; perque, quan me'ls miro, me treuen anys de sobre, fentme recordar dels meus primers pantalons d'home. Mes, també'm fan pensar en aquelles quatre patacades del meu pare, que avuy reconech lo molt oportunes que'm foren; perque ¿què es lo jo no hauria arribat a escriure, incitat per l'exemple dels *maximalistes* que redacten aquestes publicacions intitolades *Cenacle*, *Messidor* y *Escola de Decoració de Terrassa*? Vaja, jo m'hi engresco! no puch ferhi més.

Mes, caldrà tenir present, axí y tot, lo que'ls ha passat als russos! No fem bromes...!

(Segueix)